

ul. Mołdawska 18, 61-614 Poznań
tel. / fax. (-61) 656-44-10
adres do korespondencji:
os. Stefana Batorego 13/27
60-969 POZNAŃ 60, skr. 40

System SOWA-2/MARC21
(wersja plikowa lub klient/serwer)

KLIENT Z39.50

Instrukcja użytkowania

Poznań, kwiecień 2005 r.

Protokół Z39.50

Protokół Z39.50 jest typowym protokołem warstwy prezentacji w modelu ISO/OSI. Protokół został pierwotnie zaproponowany w roku 1984 do wykorzystania dla danych bibliograficznych. Specyfikacja protokołu była kilkakrotnie modyfikowana, a obecna postać została ogłoszona w r.1995.

Protokół – dzięki powszechności Internetu – jest obecnie wykorzystywany do wymiany danych przez wiele systemów bibliotecznych. Większość systemów zachodnich stosowanych w Polsce (Horizon, Aleph, Innopac, Virtua) udostępnia katalogi za pomocą serwera tego protokołu. Dostęp do tych katalogów na komputerze użytkownika zapewnia odpowiednie oprogramowanie klienta protokołu.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest oprogramowanie przeznaczone dla użytkowników systemu bibliotecznego SOWA-2, tworzących katalogi w formacie MARC-21 (USMARC). Program klienta protokołu Z39.50 łączy się „on-line” z katalogami wielu dużych bibliotek polskich (m.in. Biblioteki Narodowej, Nukat) i zagranicznych. Użytkownik może wyszukać dane w katalogu, a wskazane rekordy pobrać do katalogu własnego. Do przygotowania oprogramowania wykorzystany został dokument ANSI/NISO Z39.50-1995.

Okno programu klienta Z39.50

Poniżej przedstawiony jest typowy obraz ekranu prezentowany podczas pracy z programem.

The screenshot displays the Z39.50 client interface. The title bar reads "PRZENOSZENIE (protokół Z39.50): Biblioteka Narodowa -> Testowy katalog USMARC "WOLA" (firmowy/8040)". The main window is divided into several sections:

- Top Panel:** Includes "Katalog Zapytanie Indeks Format Pomoc", "Bieżący katalog: Biblioteka Narodowa", "Znaleziono: 30", and search options like "Standard znaków - prezentacja" (ALA, UTF-8, ISO 6397/2) and "Standard znaków - wyszukiwanie" (BN (nnc)).
- Search Bar:** "Szukaj" with "Idź do: U2550".
- Record List (Left):** A list of search results with MARC fields (LDR, 008, 040, 245, 260, 300, 440, 650) and record numbers (e.g., 00625nam, 00574nam, 00752nam, 00675nam).
- Record Detail (Right):** A detailed view of a selected record, showing the title "Antysocjalistyczne zbiorowisko? : I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ Solidarność / Bartosz Kaliski. - Warszawa : "Trio", 2003. - 150, [1] s. : il., fot. ; 21 cm." and other bibliographic information.

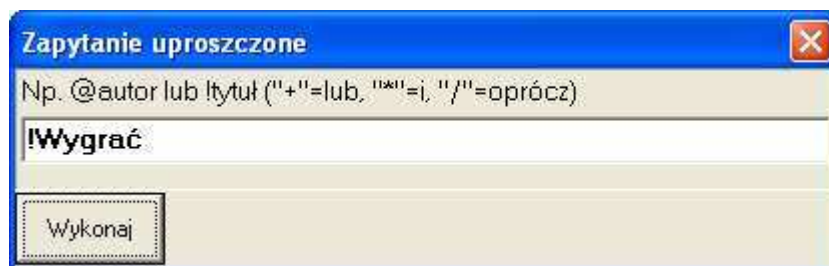
Po lewej stronie pojawiają się rekordy wyszukane w przykładowym katalogu (przeszukiwano katalog Acadia University – Kanada). Po prawej prezentowane są rekordy

katalogu własnego. Do przeniesienia danych wystarczy nacisnąć przycisk „otwórz” a następnie „zapisz”.

Wyszukiwanie danych w katalogu Z39.50

Do wyszukiwania danych poprzez program klienta stosowany jest specjalny język wyszukiwawczy. Istnieją dwa sposoby budowania zapytań: uproszczone i zaawansowane.

Zapytanie uproszczone tworzy się po wybraniu z menu polecenia **zapytanie** a następnie **uproszczone**. Na ekranie pojawia się okienko do wpisania treści zapytania:

Najprostsza forma zapytania (elementarna) powstaje przez poprzedzenie poszukiwanego tekstu jednym ze znaków:

- znak „!” (wykrzyknik) – oznacza poszukiwanie tytułu (kategoria nr 4),
- znak „@” („małpa”) – oznacza poszukiwanie autora (kategoria 1003).

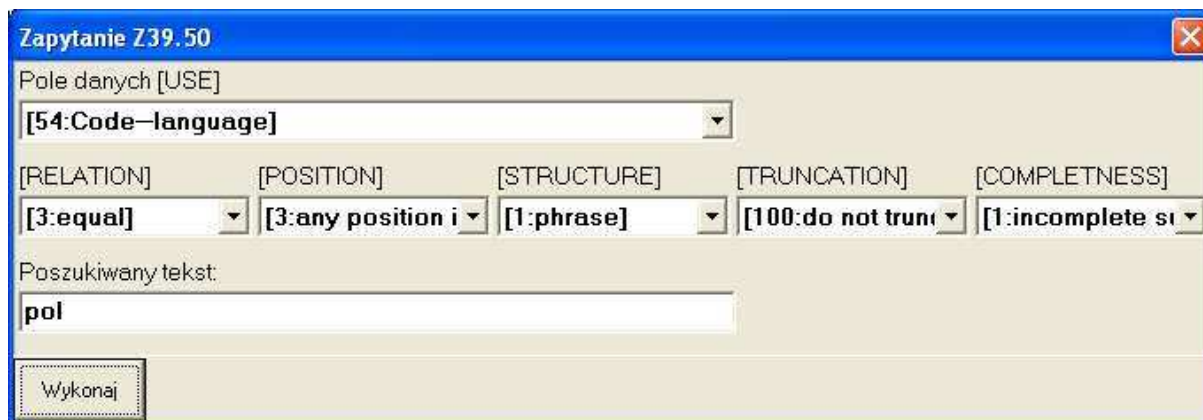
Uwaga: lista kategorii będzie rozbudowywana.

Zapytanie złożone powstaje przez połączenie zapytań elementarnych spójnikami logicznymi:

- znak „+” (plus) – oznacza sumę rezultatów,
- znak „*” (gwiazdka) – oznacza część wspólną rezultatów,
- znak „/” (ukośna kreska) – oznacza różnicę rezultatów (coś oprócz czegoś).

Ze względu na pierwszeństwo spójników można stosować nawiasy okrągłe obejmujące fragmenty zapytania.

Zapytanie zaawansowane powstaje przez wybranie z menu polecenia **zapytanie** a następnie **zaawansowane**. Na ekranie pojawia się okno parametrów jak poniżej:

Za pomocą pytania zaawansowanego można bardziej precyzyjnie określić sposób poszukiwania tekstu.

Modyfikowanie pobieranych rekordów

Pobrane rekordy mogą być modyfikowane (np. pola lokalne grupy 900), uzupełniane o dane inwentarzowe i weryfikowane z własnymi kartotekami wzorcowymi. Modyfikację przeprowadza się poprzez formularz MARC-21 systemu SOWA-2. Rysunek obok prezentuje wygląd pierwszej strony (dane podstawowe). Pozostałe pola formatu umieszczone są na kolejnych zakładkach. Sposób rozmieszczenia pól w zakładkach oraz liczba zakładek mogą być dowolnie modyfikowane przez użytkownika. Znaczniki podpół prezentowane są kolorem czerwonym. Ze względów dydaktycznych oprócz etykiet pól umieszczono także ich nazwy.

Prezentowana metoda może być z powodzeniem stosowana dla katalogów obsługiwanych systemami Innopac (Biblioteka Narodowa), Virtua (NuKat), Aleph (Biblioteka Publiczna M. St. Warszawy etc.) i Horizon (np. Politechnika Poznańska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika).